

Kodėl verta dar kartą įvertinti įtartinus Kremliaus režimo ryšius su tarptautiniu terorizmu?

Marius Laurinavičius, Rytų Europos studijų centro vyr. analitikas

Lietuvos prezidentės Dalios Grybauskaitės viešas pareiškimas, kad Rusija yra „teroristinė valstybė“¹ ir vėliau sekęs paaiškinimas, kad ši šalis „turi teroristinės valstybės požymių“, garsiai nuskambėjo per pasaulį.

Sunku pasakyti, kiek šie pareiškimai privertė tarptautinę bendriją susimąstyti, su kuo iš tiesų ji turi reikalą. Tačiau šis iš tiesų žadinantis pavojaus skambutis yra tinkamas pretekstas dar kartą atidžiau pažvelgti į tai, apie ką tiek Lietuvoje, tiek Vakaruose apskritai viešai kalbama kol kas labai nedaug.

Todėl ir šis straipsnių serijos „Vladimiro Putino Rusija“ rašinys bus kiek neįprastas. Jame nusprendžiau panagrinėti ne dabartinę Rusijos valdžios struktūrą, skirtingus klanus ir jų tarpusavio kovų daromą įtaką įvairiems procesams tiek Rusijoje, tiek ir tarptautinėje arenoje, bet būtent tai, kodėl Rusija jau dabar gali būti pagrįstai vadinama bent jau terorizmą remiančia valstybe². O taip pat šio režimo labai įtartinus ryšius su tarptautiniu terorizmu bei istorinį Sovietų Sąjungos KGB, kuris yra V.Putino režimo pamatas, vaidmenį kuriant tarptautinį terorizmo tinklą.

Kaip teisiškai įvertinti agresiją Ukrainoje?

¹ The Baltic Times. “Lithuania President calls Russia ‘terrorist state’”.

<http://www.baltictimes.com/news/articles/35799>

² State Sponsors of Terrorism.

<http://www.state.gov/j/ct/list/c14151.htm>

D.Grybauskaitės pareiškimas, kad Rusija yra „teroristinė valstybė“ neabejotinai susijęs su šios šalies agresija Ukrainoje. Šio rašinio tikslas yra priminti gerokai daugiau ir galbūt net dar didesnę nerimą kelti turinčių įtartinų Rusijos ryšių su tarptautiniu terorizmu, tačiau pradėjime nuo Ukrainos.

Tai, kad Rusija dėl jos agresijos Ukrainoje netgi teisiškai turėtų būti laikoma **terorizmą remiančia valstybe** bei automatiškai sulaukti su tuo susijusių sankcijų, dar šių metų balandį savo straipsnyje „*Putino Rusija, kaip terorizmą remianti valstybė*“ („*Putin’s Russia as a State Sponsor of Terrorism*“)³ žurnalo „World Affairs“ interneto svetainėje argumentuotai pagrindė Rutgerso universiteto Niuarke politinių mokslų profesorius **Aleksanderis J.Motylas**.

Priminsiu tik tiek, kad A.J.Motylas rėmėsi JAV bei Europos Sąjungos viešai teikiama **terorizmo teisiniais apibrėžimais** ir oficialiais **Europos Sąjungos ir NATO pareigūnų** pranešimais apie įvykius Ukrainoje. Tuomet dar nebuvo virš Donbaso numuštas Malaizijos keleivinis lėktuvas. Nebuvo **JAV žvalgybos** pranešimų, kad tai padarė vadinamieji „separatistai“⁴, nebuvo JAV

³ Alexander J. Motyl. Putin’s Russia as a State Sponsor of Terrorism.

<http://www.worldaffairsjournal.org/blog/alexander-j-motyl/putin%E2%80%99s-russia-state-sponsor-terrorism>

⁴ US Analysis: Pro-Russian separatists likely fired missile that brought down Malaysian Airlines Flight 17. <http://whnt.com/2014/07/18/us-analysis-pro-russian->

prezidento **Baracko Obamos** pareiškimų, kad lėktuvas numuštas iš „separatistų“ kontroliuojamos teritorijos⁵, o Rusija „neatsitiktinai“ tiekia modernius ginklus „separatistams“. Nebuvo viešai paskelbtas ir išsamus nepriklausomų žurnalistų, vadinamosios „**Bellingcat**“ grupės, tyrimas, kurio išvada yra ta, kad raketinę sistemą, kuria buvo numuštas lėktuvas, „separatistams“ suteikė Rusija⁶.

Be viso šito dabar jau yra oficialus „**Amnesty International**“ pareiškimas⁷, kad „remiantis surinktais įrodymais, Rusija kursto konfliktą tiek įsitraukdama tiesiogiai, tiek remdama separatistus Rytuose“. Jungtinėse Valstijose yra surinkta daugiau kaip 100 tūkstančių parašų peticija⁸, kad, remiantis esamais įrodymais, Rusija būtų pripažinta **terorizmą remiančia valstybe** su visomis iš to išplaukiančiomis pasekmėmis.

Tačiau oficiali tarptautinė reakcija tebėra tokia, kad žiniasklaidoje vis dažniau pasirodo klausimai „ar Rusija vėl išsisuks?“⁹. Juo labiau, kad lyg tyčia pasaulio dėmesys nukrypo į JAV Senato ataskaitą apie CŽV kalėjimus ir kankinimus juose.

[separatists-likely-fired-missile-that-brought-down-malaysian-airlines-flight-17](#)

⁵ Obama says Malaysian plane shot down by missile from rebel-held part of Ukraine.

http://www.washingtonpost.com/world/missile-downs-malaysia-airlines-plane-over-ukraine-killing-298-ki-ev-blames-rebels/2014/07/18/d30205c8-0e4a-11e4-8c9a-923ecc0c7d23_story.html

⁶ Origin of the Separatists? Buk: A Bellingcat Investigation. <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2014/11/08/origin-of-the-separatists-buk-a-bellingcat-investigation/>

⁷ Ukraine: Mounting evidence of war crimes and Russian involvement. <http://aimalaysia.org/ukraine-mounting-evidence-war-crimes-and-russian-involvement>

⁸ White House responds to petition asking to designate Russia as state sponsor of terrorism. <http://euromaidanpress.com/2014/12/06/white-house-responds-to-petition-to-designate-russia-as-state-sponsor-of-terrorism>

⁹ Amy Knight. “Flight MH17: Will Russia Get Away With It?” <http://www.nybooks.com/blogs/nyrblog/2014/nov/19/flight-mh-17-will-russia-get-away-it>

Dėl Malaizijos lėktuvo iš tiesų yra pagrindo teigti, kad tik oficialios tyrimo išvados, jog Rusija prisidėjo prie šio teroro akto, gali būti pakankamas argumentas oficialiai paskelbti ją **terorizmą remiančia valstybe**. Tačiau tai, kad Vakarų pasaulis iki šiol atsisako oficialiai paskelbti teroristinėmis organizacijomis vadinamąsias Donecko ir Lugansko liaudies respublikas yra akivaizdžiai politinis sprendimas, siekiant apsaugoti Rusiją nuo automatinio pripažinimo **terorizmą remiančia valstybe**. Būtent tokį paaiškinimą Ukrainos naujienų agentūrai UNIAN atvirai pateikė žinomas Ukrainos ir Rusijos ekspertas **Jewgenas Worobiowas**¹⁰, dirbantis Lenkijos tarptautinių santykių institute (PISM), kuris yra glaudžiai susijęs su šios šalies užsienio ir vidaus reikalų ministerijomis.

Valstybinio terorizmo aktai užsienyje

Teisinis pagrindas pripažinti V.Putino Rusiją **terorizmą remiančia valstybe** buvo dar gerokai prieš agresiją Ukrainoje. Tačiau Vakarai ir tuomet dėl politinių priežasčių užmerkė akis į tai, kas daugeliui kitų šalių seniai būtų garantavę vietą terorizmą remiančių valstybių sąrašė.

Turiu galvoje bent du visiškai arba iš esmės įrodytus V.Putino Rusijos **valstybinio terorizmo aktus užsienyje** – buvusio Čėčenijos viceprezidento **Zelimchano Jandarbijevo** susprogdinimą Kataro sostinėje Dohoje 2004-aisiais ir į Didžiąją Britaniją pabėgusio buvusio Rusijos Federalinės saugumo tarnybos (FST) papulkininkio **Aleksandro Litvinenkos** nunuodijimą poloniu-210 Londone 2006-aisiais.

Pagal JAV įstatymus terorizmas apibrėžiamas, kaip “sąmoningas, politiškai motyvuotas smurtas, kurį subnacionalinės grupės arba slaptieji agentai vykdo prieš civilius taikinius,

¹⁰ Polish expert explains why West refuses to declare Donetsk and Lugansk People’s Republics terrorist organizations.

<http://euromaidanpress.com/2014/10/30/polish-expert-explains-why-west-refuses-to-declare-donetsk-and-lugansk-peoples-republics-terrorist-organizations>

dažniausiai siekiant padaryti įtaką visuomenei”¹¹.

Valstybinio terorizmo sąvoka tarptautinėje praktikoje paprastai apibrėžiama, kaip “terorizmas vykdomas vyriausybių arba terorizmas, kurį tiesiogiai vykdo arba skatina ir finansuoja teisėta valstybės vyriausybė, arba teroras, vykdomas vyriausybės prieš savo pačios žmones arba remiant tarptautiniam terorizmui”¹².

Tiek Z.Jandarbijevo, tiek A.Litvinenkos nužudymai atitinka abu šiuos terorizmo apibūdinimus.

Priminsiu, kad Z.Jandarbijevas 2004 metų vasario 13 d. Dohoje susprogdintas savo visureigyje. Jau tų pačių metų vasario 19 d. Kataro teisėsauga dėl šio teroro akto sulaukė tris rusus – **Rusijos ambasados Katare pirmąjį sekretorių Aleksandrą Fetisovą bei Rusijos karinės žvalgybos GRU agentus Anatolijų Jabločkovą ir Vasilijų Pugačiovą.**

A.Fetisovą dėl diplomatinės neliečiamybės teko paleisti – jis išsiųstas iš šalies. Tiesa, kai kurie autoriai teigia, kad šis diplomatas laisvę išvydo tik dėl dar vieno terorizmo požymių turinčio Rusijos veiksmo. Maskvos oro uoste dėl visiškai nesuprantamų kaltinimų buvo sulaukyti ir iš esmės įkaitais paimti net ne į Rusiją, o į Serbiją tranzitu vykę du Kataro olimpinės imtynių rinktinės nariai¹³. Vėliau jie ešą iškeisti į A.Fetisovą.

Kad ir kaip būtų, **A.Jabločkovas ir V.Pugačiovas Kataro teismo buvo pripažinti kaltais** dėl Z.Jandarbijevo nužudymo, pasikėsinimo į jo 12-mečio sūnaus Daudo gyvybę ir ginklų kontrabandos į Katarą. Įrodymai prieš GRU agentus buvo tokie tvirti,

¹¹ <http://www.nij.gov/topics/crime/terrorism/Pages/welcome.aspx#note1>

¹² Various Definitions of Terrorism. <http://www.azdema.gov/museum/famousbattles/pdf/Terrorism%20Definitions%20072809.pdf>

¹³ Спортсмены стали заложниками спецслужб. <http://www.newizv.ru/accidents/2004-03-01/4959-sportsmeny-stali-zalozhnikami-specsluzhb.html>

kad Kataro prokuratūra reikalavo jiems mirties bausmės¹⁴. Tačiau ir vėl, kaip įtariama, dėl slaptų susitarimų su Maskva teisėjas, kuris skaitydamas nuosprendį aiškiai pareiškė, kad kaltinamieji vykdė Rusijos valdžios įsakymą, skyrė jiems kalėjimo iki gyvos galvos bausmę¹⁵.

Netrukus Rusija pasiekė, kad nuteistieji bausmę atlikti galėtų tėvynėje, o kai jie grįžo, buvo sutikti, kaip didvyriai ir jokios bausmės, žinoma, nebeatliko.

Ne kartą viešai skelbta, kad Didžiosios Britanijos teisėsauga ne tik turi neginčijamų įrodymų, kad A.Litvinenką 2006 metų lapkritį poloniu-210 nunuodijo du **buvę KGB agentai Andrejus Lugovojus ir Dmitrijus Kovtunas**¹⁶, bet ir neabejoja, jog šis teroro aktui prilygstantis nusikaltimas buvo įvykdytas **Rusijos valdžios įsakymu**^{17, 18}.

Tiesa, Rusija atsisakė išduoti įtariamuosius Didžiosios Britanijos teisėsaugai, o pats Londonas ilgai neapsisprendė, ar iš viso surengti viešą šios bylos svarstymą¹⁹. Nužudytojo našlės Marinos Litvinenko advokatas Benas Emmersonas net buvo viešai apkaltinęs Didžiosios Britanijos valdžią galimu suokalbiu

¹⁴ Russia 'behind Chechen murder'. http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/3852697.stm

¹⁵ У приговоренных в Катаре сотрудников ГРУ есть шанс вернуться в Россию в качестве "подарка" Путину.

http://newsru.com/arch/russia/01jul2004/could_be_may_be.html

¹⁶ Britain does U-turn on ex-KGB agent Litvinenko murder inquiry. <http://uk.reuters.com/article/2014/07/22/uk-britain-russia-litvinenko-idUKKBN0FR0VX20140722>

¹⁷ Alexander Litvinenko murder: British evidence 'shows Russia involved'. <http://www.theguardian.com/world/2012/dec/13/alexander-litvinenko-murder-british-evidence-russia>

¹⁸ Litvinenko inquiry: the proof Russia was involved in dissident's murder. <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/law-and-order/11365730/Litvinenko-inquiry-the-proof-Russia-was-involved-in-dissidents-murder.html>

¹⁹ Litvinenko inquest in doubt after evidence ruling. <http://www.bbc.com/news/uk-22574761>

su Rusija, siekiant išmainyti jai nemalonus informacijos neviešinimą į prekybos interesus²⁰.

Maža to, 2006 metų liepą **Rusija įstatymiškai įtvirtino teisę “Rusijos kariniams ir specialiesiems daliniams žudyti ekstremistus už Rusijos ribų”**²¹. Žinant, kad tai, kas yra, o kas nėra “ekstremistas” paliekama politiniam Rusijos valdžios sprendimui, šis įstatymas taip pat atitiktų terorizmo apibūdinimą. Tik jau įstatymiškai įteisintą Rusijos valdžios.

Buvusio žvalgo išpėjimas

Tų pačių 2006-ųjų rugpjūčio 24-ąją JAV žurnalo “National Review” internato svetainėje pasirodė ypač svarbus, bet, atrodo, taip ir neišgirstas buvusio Rumunijos užsienio žvalgybos vadovo **Iono Mihai Pacepos** išpėjimas, pavadintas “*Rusijos pėdsakai*” (“*Russian Footprints*”)²².

I.M.Pacepa yra aukščiausio rango žvalgybos pareigūnas, kada nors pabėgęs į Vakarų iš buvusio Varšuvos bloko. Pagal pareigas jam teko daug asmeniškai bendrauti su ilgamečiu SSRS KGB vadovu **Jurijumi Andropovu** ir taip pat ilgamečiu **KGB pirmosiosvyriausiosios valdybos (užsienio žvalgybos – M.L.) vadovu Aleksandru Sacharovskiu**. Todėl į I.M.Pacepos išpėjimą vertėjo įsiklausyti.

Tiesa, šis išpėjimas nebuvo susijęs nei su minėtu liepą priimtu įstatymu, įteisinančiu žudynes užsienyje, nei su dar tik būsimu A.Litvinenkos nenuodijimu radioaktyviu poloniu-210, kurio I.M.Pacepa, žinoma, nenumatė.

I.M.Pacepą reaguoti, atrodo, paskatino žinia, kad **Rusija tiekia ginklus teroristams**. Savo

²⁰ Litvinenko inquest: UK, Russia 'conspiring for trade'. <http://www.bbc.com/news/uk-21583528>

²¹ Steven Eke. Russia law on killing 'extremists' abroad. BBC News, 27 November 2006. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/6188658.stm>

²² I.M.Pacepa. “Russian Footprints”. National Review Online. August 24, 2006. <http://www.nationalreview.com/articles/218533/russian-footprints/ion-mihai-pacepa>

straipsnį buvęs Rumunijos užsienio žvalgybos vadovas pradėjo iš esmės vieša informacija, kad tuo metu vykusiame vadinamajame Izraelio ir “Hezbollah” kare pastaroji grupuotė, kurią teroristine organizacija laiko ne tik Vakarų šalys, bet ir Persijos įlankos valstybių bendrarabiavimo taryba, kariavo rusiškais ginklais.

Tiesa, Kremlius šią visiems žinomą tiesą turbūt būtų aiškinęs panašiai, kaip ir dabar Ukrainoje – ginklus esą galima nusipirkti prekybos centre arba turguje. Tačiau viena “Hezbollah” mūšio lauke palikta ginklų partija liudijo nedviprasmiškai. Ant jos buvo parašyta: “gavėjas – Sirijos gynybos ministerija, siuntėjas – KBP, Tula, Rusija”.

Tai, kad Sirijai ginklai buvo tiekiami iš anksto žinant, jog jie **atsidurs teroristine laikomos grupuotės “Hezbollah” rankose** irgi niekam didesnių abejonių nebūtų kilę. Tačiau I.M.Pacepa nusprendė vietoj tokių aiškinimų ir vietoj paties išpėjimo bene pirmą kartą viešai papasakoti tai, ką jis asmeniškai žinojo iš tarnybos Rumunijos užsienio žvalgyboje laikų.

Savo prisiminimus I.M.Pacepa pradėjo nuo sakinio, kurį jam į galvą esą nuolat kalė vėliau SSRS užsienio žvalgybos vadovu tapęs Rumunijos žvalgybos tarnybų kūrėjas A.Sacharovskis. “**Šiuolaikiniame pasaulyje, kuriame branduoliniai ginklai karinę jėgą pavertė nebereikšminga, terorizmas turi tapti mūsų pagrindiniu ginklu**”, - A.Sacharovskio žodžius prisiminė I.M.Pacepa.

Buvęs Rumunijos užsienio žvalgybos vadovas, remdamasis savo patirtimi ir žiniomis, papasakojo, kaip **KGB sukūrė šiuolaikinį islamo terorizmą**. Minėdamas kodinius operacijų pavadinimus ir konkrečius teroro aktus atskleidė, kaip tai buvo konkrečiai įgyvendinama ne tik prieš Izraelį bei žydus, bet ir prieš taikinius Vakarų Europoje.

Pasak I.M.Pacepos, 1971 metais, kai jis viešėjo Liubiankoje Maskvoje, A.Sacharovskis atkreipė jo dėmesį į raudoną vėliavėlių jūrą susmaigstytą pasaulio žemėlapyje. Kiekviena vėliavėlė simbolizavo lėktuvo užgrobimą. “**Lėktuvų**

užgrobimai yra mano išradimas”, - didžiuodamasis Rumunijos kolegai esą pareiškęs A.Sacharovskis.

Lėktuvų užgrobimus, kurie, kaip tuomet pabrėžė I.M.Pacepa, tapo teroristų ginklu ir 2001 metų rugsėjo 11-ąją, KGB į savo kovų arsenalus įtraukė dar 1968 metais.

Dar išsamiau visa tai aprašyta 2013 metais išleistoje I.M.Pacepos knygoje “Disinformation” (“Dezinformacija”)²³, kuriai įžanginį žodį, beje, parašė buvęs CŽV vadovas Jameas Woolsey. O minėtame straipsnyje, kai Vakarai dar nė negalvojo apie Rusijos grėsmę, paskelbtas I.M.Pacepos įspėjimas skambėjo pranašiška.

“Šeštajame XX amžiaus dešimtmetyje, kai vadovavau Rumunijos užsienio žvalgybos grupei Vakarų Vokietijoje, aš mačiau, kaip Hitlerio Trečiasis Reichas buvo sunaikintas, jo karo nusikaltėliai atiduoti teismui, jo karo ir policijos pajėgos išformuotos, o naciai išvyti iš visuomeninių ir valstybinių postų. Nieko panašaus neįvyko Sovietų Sąjungoje. Nė vienas asmuo neatiduotas teismui, nors Sovietų Sąjungos komunistinis režimas nužudė daugiau kaip šimtą milijonų žmonių. Daugelis sovietų institucijų paliktos veikti, tieiog pervadinus jas kitais vardais, o dabar dar yra vadovaujamos daugelio tų pačių žmonių, kurie vadovavo ir komonistinei valstybei. 2000-aisiais buvę KGB ir Raudonosios armijos karininkai užėmė Kremlį ir Rusijos vyriausybę. **Vokietija niekuomet nebūtų tapusi demokratija, jei Gestapas ir SS būtų vadovavę paradui**”, - Vakarus atmerkti akis ragino I.M.Pacepa.

Jis pripažino, kad **V.Putinas buvo bene pirmasis, kuris pasiūlė paramą Jungtinėms Valstijoms po 2001 rugsėjo 11-osios**. Tačiau

²³ Ion Mihai Pacepa. Ronald J.Rychlak. “Disinformation: Former Spy Chief Reveals Secret Strategies for Undermining Freedom, Attacking Religion, and Promoting Terrorism”, 2013.

pasak šio tikrai daug KGB paslapčių žinančio generolo, “**jau 2002 metų kovą V.Putinas pradėjo savo šalies grįžimą prie teroristinių reikalų**” – jis tyliai ėmė tiekti ginklus Irano teroristiniam režimui, taip pat statyti prieštaringai vertinamą Bušero atominę elektrinę, kuri galbūt galėjo padėti Iranui įgyti ir branduolinį ginklą.

Kiek liudijimų dar reikia?

Vakarams niekuomet nebuvo paslaptis, kad bent jau nemaža dalis I.M.Pacepos teiginių tiesiogiai ar netiesiogiai yra patvirtinti ir dokumentų. Kalbu apie vadinamąjį “**Mitrochino archyvą**”²⁴ – KGB majoro Vasilijaus Mitrochino 30 metų slapta darytus užrašus, kai jis tarnavo KGB pirmosios vyriausiosios valdybos archyvuose.

Visus šiuos užrašus jis pasiūlė Didžiajai Britanijai, kai 1992 metais kreipėsi į šios šalies ambasadą Rygoje. Prieš tai tokio pat V.Mitrochno pasiūlymo atsisakė JAV ambasada Taline, palaikiusi V.Mitrochno pateiktus dokumentus klastote. Tai, kokią klaidą tuomet padarė JAV diplomatai, rodo vėliau viešai paskelbtas Federalinio tyrimų biuro įvertinimas, kad “Mitrochino archyvas” yra išsamiausi žvalgybos duomenys, kada nors gauti iš bet kokio šaltinio”²⁵.

Britų istorikas **Christopheris Andrew**, kuris ilgą laiką buvo vienintelis ne slaptųjų tarnybų atstovas, kuriam leista susipažinti su unikalia medžiaga, remdamasis “Mitrochino archyvu”, išleido dvi knygas – “*Kardas ir skydas: Mitrochino archyvas ir slaptoji KGB istorija*” (“*The Sword and the Shield: The Mitrokhin*”).

²⁴ <http://digitalarchive.wilsoncenter.org/collection/52/mitrokhin-archives>

²⁵ CAMBRIDGE SPIES: Secret KGB files unveiled at Churchill College reveal extraordinary details on Guy Burgess, Donald Maclean, John Cairncross, Anthony Blunt and Kim Philby. <http://www.cambridge-news.co.uk/CAMBRIDGE-SPIES-Secret-KGB-files-unveiled-Churchill-College-reveal-extraordinary-details-Guy-Burgess-Donald-Maclean-John-Cairncross-Anthony-Blunt-Kim-Philby/story-22370402-detail/story.html#ixzz3QIUMdFXk>

Archive and the Secret History of the KGB)²⁶ bei *“Pasaulis sukosi pagal mus: KGB ir mūsų dėl Trečiojo pasaulio”* (*“The World Was Going Our Way: The KGB and the Battle for the Third World”*)²⁷.

Knygoje *“Pasaulis sukosi pagal mus: KGB ir mūsų dėl Trečiojo pasaulio”* iš esmės patvirtinta ne tik nemaža dalis I.M.Pacepos teiginių, bet ir teigiama, kad garsusis pasaulio teroristas Carlosas “Šakalas” taip pat buvo mažų mažiausiai remiamas KGB.

Praėjus metams po A.Litvinenkos mirties – 2007 metų lapkričio 23-ąją straipsnį pavadintą *“Teroro KGB šaknys”* (*“Terror’s KGB Roots”*) įtakingame dienraštyje *“The Wall Street Journal”* paskelbė dar vienas gerai informuotas Rusijos slaptųjų tarnybų specialistas – buvęs GRU kapitonas, o dabar Londone gyvenantis istorikas **Borisas Volodarskis**²⁸.

Šiame straipsnyje B.Volodarskis ne tik nedviprasmiškai **pavadin**o **A.Litvinenkos nužudymą valstybės remtu teroro aktu**, bet ir dar kartą įspėjo, kad **“KGB pulkininko leitenanto V.Putino” Rusija grįžta prie savo terorizmo šaknų**. Siekdamas pagrįsti savo pagrindinę mintį, B.Volodarskis dar kartą išvardino daugybę faktų siejusių KGB ir tarptautinį terorizmą.

Kalbėti tenka ne vien apie SSRS laikus

Kiek anksčiau, 2007 metų rugpjūčio 31 dieną, savo įspėjimą paskelbė dar vienas buvęs KGB pirmosios vyriausiosios valdybos atstovas, atsargos papulkininkis **Konstantinas Preobraženskis**. Šis 2003 metais iš Rusijos išvykęs, 2006 metais politinį pabėgėlio statusą JAV gavęs ir ne vieną knygą apie Rusijos

slaptųjų tarnybų veiklą parašęs ekspertas paskelbė straipsnį pavadintą itin iškalbingai: *“Rusija ir Islamas nėra atskirti: kodėl Rusija remia Al-Qaeda”* (*“Russia and Islam are not Separate: Why Russia backs Al-Qaeda”*)²⁹.

“Esminis skirtumas tarp Rusijos ir Amerikos požiūrio į islamo terorizmą yra tas, kad tuo pat metu, kai Amerikoje terorizmas iš esmės laikomas išorine grėsme, **Rusija terorizmu naudojasi, kaip objektu ir valstybės įrankiu manipuliacijoms tiek šalies viduje, tiek užsienyje**. Islamo terorizmas yra tik pasaulinio terorizmo dalis. Gerokai prieš tai, kai islamo terorizmas tapo pasauline grėsme, KGB naudojosi terorizmu, siekdama pasaulinio komunizmo pergalės”, - rašė K.Preobraženskis.

Ir jis jau kalbėjo tikrai ne apie praeitį. Šiame straipsnyje buvęs KGB atsargos pulkininkas rašė, kad A.Litvinenka jam asmeniškai pasakojęs istoriją, kuri skelbiama ir 2005 metais pasirodžiusiame šio buvusio FST agento interviu Lenkijos žiniasklaidai. Esą tuometis antras pagal rangą “Al Qaeda” lyderis, o dabar šios teroristinės organizacijos vadovas **Aymanas al-Zawahiri yra ilgametis FST agentas**. O 1996 į Dagestaną, kur buvo sulaikytas, jis atvyko Rusijos slaptųjų tarnybų kvietimu. Ten esą pusę metų praleido FST rengimo centruose, o paskui Lubiankos buvo išsiųstas į Afganistaną, kur, beje, iki tol niekuomet nebuvo buvęs, ir prisijungė prie **Osamos bin Laden**o.

Beje, šiuos viešai skelbtus A.Litvinenkos kaltinimus K.Preobraženskis gerokai praplėtė. Jis teigė iš A.Litvinenkos išgirdęs, kad devintajame ir dešimtajame XX amžiaus dešimtmečiais FST rengė ne tik A.al-Zawahiri, bet ir O.bin Ladeno dešiniąją ranka šiauriniame Afganistano fronte laikytą teroristą uzbeką Jumą Namangoniy (Jumabai Hojiyevą).

²⁶ Christopheris Andrew. Vasili Mitrochin. *“The Sword and the Shield: The Mitrokhin Archive and the Secret History of the KGB”*, 1999.

²⁷ Christopheris Andrew. *“The World Was Going Our Way: The KGB and the Battle for the Third World”*, 2006.

²⁸ Boris Volodarsky. *“Terror’s KGB Roots”*. The Wall Street Journal. <http://www.wsj.com/articles/SB119578738628401849>

²⁹ Konstantin Preobrazhensky. *“Russia and Islam are not Separate: Why Russia backs Al-Qaeda”*. http://web.archive.org/web/20080627004546/http://cicentre.com/articles/kpk_russia_islam.html

Apie Jumą Namangonių K.Preobraženskis pateikė informacijos, kurią galėjo žinoti ir asmeniškai. Esą šis teroristas 1989-1991 metais, kai pats K.Preobraženskis dar tarnavo KGB pirmojoje vyriausioje valdyboje, buvo šiai valdybai priklausančio **Diversantų mokymo centro, kuriame KGB ilgus metus rengė teroristus**, studentas.

Be to, K.Preobraženskis priminė anksčiau viešai skelbtą informaciją, kad vienas Rugsėjo 11-osios teroristų, pirmąjį lėktuvą įsirežusį į Pasaulio prekybos centro bokštus dvynius pilotavęs **Mohamedas Atta** prieš šiuos siaubingus išpuolius viešėjo Prahoje, kur esą susitiko su Irago žvalgybos atstovais. K.Preobraženskis nedviprasmiškai papildė šią informaciją: “Irako žvalgyba buvo tik Rusijos žvalgybos tarnybos klientė”.

Tuo pačiu K.Preobraženskis pateikė ir anksčiau neskelbtų detalių apie paties A.Litvinenkos misiją, suteikiant priedangą A.al-Zawahiri atvykimui į Rusiją. O užbaigė šiuos skandalingus teiginius buvęs KGB pulkininkas dar skandalingesne išvada: **“Tai suteikia naują prasmę faktui, kad prezidentas Putinas buvo pirmas užsienio šalies vadovas paskambinęs prezidentui Bushui Rugsėjo 11-ąją. Galima spėti, kad jis žinojo iš anksto, kas turi įvykti”**.

Beje, informacijos, kad A.al-Zawahiri minėtu laiku iš tiesų buvo sulaikytas Dagestane **neneigia net Rusijos slaptosios tarnybos**³⁰. Tačiau jos tvirtina, kad neva nesugebėjo identifikuoti jau tuomet pasauliniu mastu ieškoto teroristo, nepajėgė ar net nesistengė iššifruoti jo kompiuteryje buvusios medžiagos ir apskritai po pusės metų sulaikymo įtariamuosius tiesiog paleido taip ir nenustačiusi, ką buvo sulaikiusi.

“Dievas apakino juos dėl mūsų tapatybių”, - vėliau rašė A.al-Zawahiri. Tačiau Dievas FST turėjo apakinti daug labiau. Nes teroristams buvo grąžinti ne tik turėti gryniesi pinigai, bet ir

su savimi kažkodėl vežta ryšio įranga, kompiuteris ir arabų kalba rašyti dokumentai. Esą iš esmės net neskaityti. Maža to, **po paleidimo A.al-Zawahiri sugebėjo dar dešimt dienų praleisti su islamistais Dagestane ir net “pristatyti savo produktą” jiems**.

Įdomiausia, kad daugybė abejonių dėl tokios istorijos kilo net A.al Zawahiri sekėjams tarptautiniuose terorizmo tinkluose. Visa tai savo straipsnyje “*Daktaro Zawahiri saga nušviečia “Al-Qaeda” teroro šaknis*” (“*Saga of Dr. Zawahri Sheds Light On the Roots of al Qaeda Terror*”) dienraštyje “The Wall Street Journal” dar 2002 metų liepą nušvietė šio leidinio korespondentai Andrew Higginsas ir Alanas Cullisonas³¹. Jie taip pat rašė, kad **būtent po šio kelionės iš esmės pasikeitė A.al-Zawahiri taikinys – vietoj Egipto juo tapo JAV**.

Tarptautiniai terorizmo ekspertai irgi sutaria, kad **rugsėjo 11-osios ataka prieš JAV pradėta rengti, kai prie O.bin Ladeno prisidėjo A.al-Zawahiri**. Būtent “Al-Qaeda” vado pavaduotojas, o ne pats dabar jau likviduotas “Al-Qaeda” įkūrėjas dažniausiai laikomas pagrindiniu rugsėjo 11-osios teroro aktu įkvėpėju ir vykdytoju.

Ekspertas išdrįso prabilti

Tačiau Vakaruose nei ši vieša informacija, nei A.Litvinenkos teiginiai^{32,33}, nei K.Preobraženskio liudijimai³⁴, nei dešiniojo sparno JAV apžvalgininkų pastangos kartas nuo

³¹ Andrew Higgins, Alan Cullison. Saga of Dr. Zawahri Sheds Light On the Roots of al Qaeda Terror”. The Wall Street Journal. <http://www.wsj.com/articles/SB1025558570331929960>

³² Jamie Glazov. The Putin-Osama Connection. <http://archive.frontpagemag.com/readArticle.aspx?ARTID=29472>

³³ J.R. Nyquist. Is Al Qaeda a Kremlin Proxy? http://www.jrnyquist.com/nyquist_2005_0813.htm

³⁴ Konstantin Preobrazhensky. Made in Moscow Terrorism. Communists and Muslims: The Hidden Hand of the KGB. <http://leninandsharia.com/docs/preobrazhensky.pdf>

³⁰ Соратник бен Ладена был в руках ФСБ. <http://www.mk.ru/editions/daily/article/2003/04/29/137028-soratnik-ben-ladeno-byil-v-rukah-fsb.html>

karto iškelti į viešumą šią temą^{35, 36, 37}, atrodo, nepaskatino nieko bent jau atidžiau **ištirti galimą Rusijos slaptųjų tarnybų prisidėjimą prie rugsėjo 11-osios tragedijos arba tarptautinio teroro apskritai.**

Ilgą laiką net tokie svarstymai buvo laikomi rimtesnių apžvalgininkų apskritai nevertomis “šamokslo teorijomis”. Nors tuo pačiu niekas net nebandė atsakyti į tuomet natūraliai kylantį klausimą: jei įtartini Rusijos ryšiai su tarptautiniu terorizmu yra tik šamokslo teorija, kaip tuomet paaiškinti kitą iš to išplaukiančią šamokslo teoriją?

Juk tuomet reiktų pripažinti, kad tikrai nemaža dalis į Vakarų pasitraukusių bent kiek garsesnių KGB bei V.Putino režimo paslaptis žinančių buvusių SSRS arba Rusijos slaptųjų tarnybų atstovų lyg susimokę “bando apjuodinti Rusiją”, sutartinai, vienas po kito ragindami rimčiau pažvelgti į Kremliaus ryšių su teroristais problema³⁸.

O juk daugelis šių buvusių SSRS arba Rusijos slaptųjų tarnybų atstovų šiaip jau nėra laikomi šamokslo teorijų skleidėjais. Atvirksčiai, jie buvo arba tebėra vadinami rimtais savo reikalo ekspertais, leidžiamos ir didelį susidomėjimą kelia jų knygos. Jie dažnai konsultuoja ir Vakarų specialiasias tarnybas.

Ši keistą visiško neigimo, kai kalbama apie galimus Rusijos ryšius su tarptautiniu terorizmu, paradoksą šių metų liepą nusprendė nutraukti tikrai autoritetingas JAV ekspertas – **JAV karo laivyno koledžo (U.S. Naval War College)**

³⁵ JR Nyquist. Ayman al-Zawahiri's Russian Adventure. <http://www.financialsense.com/contributors/j-r-nyquist>

³⁶ Defector: Putin's KGB Trained Top al-Qaeda Terrorists. <http://www.thenewamerican.com/world-news/europe/item/15162-defector-putin-s-kgb-trained-top-al-qaeda-terrorists>

³⁷ Communists and Muslims: The Hidden Hand of the KGB!

<http://teapartyorg.ning.com/profiles/blogs/communists-and-muslims-the-hidden-hand-of-the-kgb>

³⁸ Former KGB Colonel Kalashnikov on the Dangers of Putin Worship, Russia's Alliance With Islam. <http://www.freerepublic.com/focus/bloggers/3028699/posts>

profesorius, buvęs JAV žvalgybos tarnybų analitikas Johnas Schindleris.

Labai atsargiai rinkdamasis žodžius ir jau pačioje savo komentaro, pavadinto “*Tiriant miglotus Al-Qaeda ryšius su Rusijos žvalgyba*” (“*Exploring Al Qaeda's Murky Connection To Russian Intelligence*”)³⁹, pradžioje teigdamas, kad jis tiesiog nori paskatinti diskusiją ir tolesnius tyrimus šiuo klausimu, J.Schindleris nagrinėja tik dalį tos pačios informacijos, kurią čia pateikiau aš. Labiausiai jis koncentruojasi į A.al-Zawahiri paslaptinę sulaikymą.

Ir vis tiek šis analitiko JAV žvalgybose patirtį turintis ekspertas daro išvadą, kad **“nors pati idėja, jog Rusijos žvalgybos užmezgė ryšius su Zawahiri daugeliui Vakaruose skamba fantastiškai, ši mintis toli gražu nėra neįtikėtina, be to, nuosekliai atitinka tai, ką žinome apie Sovietų Sąjungos/Rusijos žvalgybos praktiką.** Šaltojo karo metu KGB užmezgė tvirtus ryšius su daugeliu teroristų grupuočių, taip pat ir Artimuosiuose Rytuose”.

Maža to, buvęs JAV žvalgybos analitikas kaip tikrą faktą pateikia tai, kas Vakaruose taip pat dažnai laikoma šamokslo teorija, nors pačioje Rusijoje tiek nepriklausomiems žurnalistams, tiek rimtesniems ekspertams jau seniai iš esmės nekelia abejonių. Kalbu apie garsaus čekėnų teroristo **Šamilio Basajevo ryšius su Rusijos karine žvalgyba GRU**⁴⁰.

Namų sprogdinimai Rusijoje

O nuo Š.Basajevo ryšių su GRU nebetoli iki dar vienos vis dar šamokslo teorija Vakaruose dažniausiai laikomos paslaptingos terorizmo istorijos – gyvenamųjų namų sprogdinimo

³⁹ John Schindler. Exploring Al Qaeda's Murky Connection to Russian Intelligence. http://www.businessinsider.com/exploring-al-qaedas-murky-connection-to-russian-intelligence-2014-6?utm_source=alerts&nr_email_referer=1

⁴⁰ Amy Knight. Finally, We Know About the Moscow Bombings. The New York Review of Books. November 22, 2012 Issue. <http://www.nybooks.com/articles/archives/2012/nov/22/finally-we-know-about-moscow-bombings>

Rusijoje 1999 metais. Pats J.Schindleris nesiryžta iki galo pripažinti, kad šie teroro aktai, nusinešę daugiau kaip 300 gyvybių, yra FST rankų darbas. Tačiau jis teigia, kad **“pagrindas įtarti kažkokį FST vaidmenį sprogimams visuomet buvo rimtas, o per pastarąjį dešimtmetį tapo dar rimtesnis, tačiau tai tebėra tabu tema Rusijoje”**.

Vakaruose ši tema seniai nebėra tabu. Rimtas knygas apie minėtų sprogimų Rusijoje paslaptis ir Rusijos specialiųjų tarnybų pėdsakus yra parašę ne tik jau minėti A.Litvinenka ir J.Felštinskis.

Knygomis virto ir pripažintų Vakarų ekspertų tyrimai - buvusio “Financial Times” ir “The Wall Street Journal” korespondento Maskvoje, o dabar Hudsono instituto bendradarbio **Davido Satterio** “Tamsa auštant: Rusijos kriminalinės valstybės iškilimas” (*“Darkness at Dawn: The Rise of the Russian Criminal State”*)⁴¹ bei žinomo smegenų centro prie Stanfordo universiteto “Hoover institution” bendradarbio **Johno B.Dunlopo** “Maskvos sprogdinimai 1999-aisiais: žvilgsnis į teroro aktus Rusijoje Vladimiro Putino valdymo pradžioje” (*“The Moscow Bombings of September 1999: Examinations of Russian Terrorist Attacks at the Onset of Vladimir Putin's Rule”*)⁴².

D.Satteris apie visa tai tai liudijo net JAV Kongrese. **Buvęs kandidatas į JAV prezidento postą, įtakingas senatorius Johnas McCainas** dar 2003 metais viešai pareiškė, kad “išlieka patikimų įtarimų, jog Rusijos FST prisidėjo prie šių atakų”⁴³. Visa kita, kas pateikta šiame straipsnyje, irgi yra vieša informacija. Tačiau rimtesnė diskusija apie tiek JAV tiek Europai milžinišką grėsmę potencialiai galinčias kelti

V.Putino režimo sąsajas su tarptautiniu terorizmu Vakaruose vis tiek neprasideda.

Todėl norėčiau grįžti prie to, nuo ko pradėjau ši rašinį – Prezidentės D.Grybauskaitės pareiškimo, kad Rusija yra teroristinė valstybė. Nes, bent jau žinant visa tai, kas išvardyta šiame straipsnyje turėtų kilti klausimas, ar diskusija po D.Grybauskaitės pareiškimo pakrypo tinkama linkme.

Juk iš tiesų keista diskutuoti tinkamai, ar netinkamai pasielgė Lietuvos valstybės vadovė tiesiai ir galbūt ne itin diplomatiškai įvardindama problemą, kai Vakarai (o taip pat bent jau iš dalies ir Lietuva) iki šiol tiesiog nesiryžta ryžtingai imtis pačios problemos esmės – diskutuoti apie tai, galų gale inicijuoti kažkokį rimtą tarpvalstybinį tyrimą, kad daugybę įtarimų kelianti potencialiai grėsminga problema būtų patvirtinta arba paneigta.

Juo labiau, kad būtent dabar ši problema skamba ypač aktualiai. Ir ne vien dėl Rusijos agresijos Ukrainoje, kuri sukėlė nuo šaltojo karo laikų neregėtą Kremliaus ir Vakarų pasaulio santykių krizę. Šiame galimų V.Putino režimo ryšių su tarptautiniu terorizmu kontekste tikrai yra pagrindo atidžiau pažvelgti bent jau į du čėčėnus didžiausia grėsmė Vakarams pastaruoju metu laikomos Irako ir Sirijos islamo valstybės (Islamic State of Iraq and Syria – ISIS) vadovybėje. Bet tai – jau kito rašinio tema.

⁴¹ David Satter. “Darkness at Dawn: The Rise of the Russian Criminal State”, 2004.

⁴² John B.Dunlop. “The Moscow Bombings of September 1999: Examinations of Russian Terrorist Attacks at the Onset of Vladimir Putin's Rule”, 2014.

⁴³ Floor Statement Of Senator John McCain On National Consumer Credit Reporting System Improvement Act Of 2003.

<http://www.mccain.senate.gov/public/index.cfm/floor-statements?ID=01e8a6e7-f487-3dfe-a1c2-a8d45be2b8ab>